

Pénzzé tett idő

Emlékezz! A mohó Idő megnyeri sorra A játszmat, nincs csatlás, csak veszhetsz!- ez a rend. A nap száll; nő az éj; emlékezz! – odalent Örök szomjú a mély; pereg a homokóra.

CHARLES BAUDELAIRE: Az óra

Szent Ágoston (†430) így elmélkedik az időről: *Mi hát az idő? Ha senki sem kérdezi, tudom; ha kérdik tőlem, s meg akarom magyarázni, nem tudom. Merem állítani, hogy egyet tudok; azt tudniillik, hogy nem volna múlt idő, ha nem volna mulandóság; nem volna jövő idő, ha nem volna jövőendő történés; nem volna jelen idő, ha egyáltalán semmi sem volna. De hogyan van meg az időnek két fajtája, a múlt és a jövő, ha a múlt már nincs, és a jövő még nincs?* Az egyházatyához képest Benjamin Franklin (†1790) *Szükséges útmutatások leendő gazdagoknak* című írásában egy meg lehetőségen tömör definíciót ad, amely mind a mai napig meghatározza gondolkodásunkat: „*Time is Money*”, vagyis „*Az idő pénz*”.

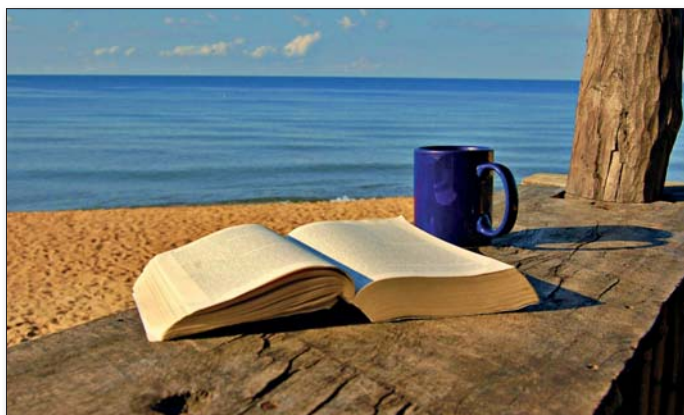
A modern ember szüntelenül mozgásban van és mozgásba hozza környezetét. A mozgás sokszor úgy tűnik, hogy önmagáért zajlik, helyben járásnak tűnik, s ebből egy sajtáságos alapzaj képződik. Ha megszűnik ez a zaj a világ működésének bárminemű elakadása miatt, ránk tör a teremtés csendje, amire legtöbbször idegenkedve, üzemzavarjelként tekintünk, vagyis irritál bennünket. Charles Baudelaire (†1867) ráértett erre a XIX. században: az emberi élet már nem alkalmas arra, hogy érzékletesen és érzéki örömet nyerve feldolgozza mindazt a kalandot és eseményt, amely az emberre rákényszerül nap mint nap. Az átmenetek és sűrűlódások valóságaként a modernitás olyan elegyét hozta létre az időnek és ritmusoknak, amely már nem ad lehetőséget a kikapcsolódásra, épp ellenkezőleg: a korszak tanúit – és bennünket is – örökmozgó szerepbe kényszerítette, akinek igyekeznie kell, csak azt nem tudni pontosan: hova és miért?

Térjünk vissza pár gondolat erejéig Franklinhez. Leendő gazdagjainak azt javasolja, hogy a homokórában lepergő homokszemekből mindenki kovácsoljon saját tőkét. Szerinte a pénz nem azért van, hogy „élvezzék”, hanem hogy helyesen felhasználva újabb pénzt fialjon. Az életvitellel kapcsolatos kérdésekben Franklin legfőképpen azt hangsúlyozza, hogy a fiatalság nevelése során mindenki ügyeljen arra, hogy a mindennapok hasznosan teljenek, akár gyakorlati, akár elméleti munka tekintetében, ne-hogy hamarosan az elszalasztott lehetőségek miatt fájjon a fiatalok feje. Az idő illetéknéppen felfogása nem más, mint a sikeres vagy az elherdált jövőre beváltandó csekk. Ez a gondolkodás szöges ellentétben áll az *ancien régime* (régi rendszer) társadalmat formáló emberének világával. Képzeljük magunkat most a Napkirály Franciaországba, ahol egy herceg jelentős összeget ad fiának, hogy költse el nagyúr módjára. Amikor a fiú hiánytalanul visszahozza apjának, az feldühödik, és a pénzt kiszórja az ablakon. Ez a fajta szocializáció – ellentétben Franklin fentebbi tanácsával – egy olyan társadalmi hagyomány szellemébe oltja be az egyént, amely szerint rangja nagyvonalúságra kötelezi. Az arisztokraták szemében a kiadások bevételek alá rendelve és a takarékoság intézménye egészen a kései XVIII. századig, de olykor még a nagy forradalom után is lenézést váltott ki: a takarékoság a kisemberek erényének jelképe. Ne higgyük azonban, hogy ez valamilyen európai specifikum lenne. A presztízsfogyasztás nyomása több társadalomban is megtalálható. Gondoljunk itt az ún. *potlatch* intézményére, amely Észak-Amerika északnyugati partján élő indián törzsekre volt jellemző. E tradíció értelmében egy-egy család helyzetét, rangját és presztízst, és ezzel összefüggő társadalmi kiváltságait időről időre próbára teszi a közösség. Hogyan történik mindez? Az adott családot magas kiadásokra kényszerítik, például túl nagy lakomák vagy bőkezű ajándékok formájában. Mint Franciaországban, Angliában is a XVII. és XVIII. század egyes időszakában, ahol heves státusz-

és presztízsvetélkedés zajlott a felső rétegekben belül, ami a nagyobb rendezvények mellett pompás épületek formájában jutott kifejezésre. Az eddig leírtak kapcsán az olvasóban azonnal bevilanthat János evangéliumának – sokak által – botrányosnak ítélt szakasza, amelyben a protestáns etikától és Benjamin Franklin mondásától elkábított lelkünk titkon inkább a spórolós tanítványoknak ad igazat a leprás Simon házában „dözsölő” Jézussal szemben: „*Ennek láttára a tanítványok bosszankodtak: »Mire való ez a pazarlás? Hisz jó pénzért el lehetett volna adni, s az árát a szegények közt szétosztani.«*” (Jn 26,8-9)

(Folytatás a 24. oldalon)





Lassíts!

Folytatás az első oldalról

A fogyasztási, szerzési, vagyonosodási, előrehaladási alkalmazkodás a világ elvárásaihoz a mai Prokrusztész-ágy. A görög mitológiában az Athénba utazókat ráfektették egy ágyra. Ha rövid volt az ember, megnyújtották, ha hosszú, levágtak belőle. Ma mély lényegünket nyújtják az kényszeres elvárások, vagy vágnak le belőlünk. S elveszítjük személyiségünk mélységét és összetettségét. S amikor megérkezünk Athénba (a karrierünk céljaihoz, anyagi, státusz céljainkhoz) elgondolkodunk, megérte-e, amit adtunk érte? S sokunk élménye az, ahogy a költő mondta: nincs meg a kincs, mire vágytam, a kincs, amiért porig égtem.

Voltam vállalatvezető, elvégeztem magas iskolákat, voltam politikai vezető szerepben, voltam államtitkár, voltam miniszter, és 45 évesen úgy éreztem magam, mint egy meddő tehén. Üres lettem, tartalmatlan, mint egy repedt korsó. S megértettem, hogy állj meg, nem ez vagy – ezt kiáltotta a lelkem. Indulj más úton. Ez volt az én lassításom. A magam útjának megkeresése. És otthagytam mindent, karriert, rangot, harcokat. S visszanyertem magamat.

Lassíts. Ezt akarjuk mondani. Nézz magadba, boldog vagy-e a hajszoltságban. Lassíts és figyelj, mit mond a Lélek neked. Ne vásárolj, ne szerezz, ne halmozz, ne sürögj-forogj, ne építsd a rangodat, nevedet, elismerésedet, ha ott van az elégedetlenség benne. Lassíts. Autentikusnak lenni annyit tesz, hogy belső lényegünk, hajlamaink, jellegzetességeink szerint fejlődünk és élünk. A hitelesség, az önbizalom, az egyensúly érzése, a megelégedettség, a lélek boldogságának érzése ettől függ igazán. Tudunk-e, merünk-e őszinték lenni magunkhoz, vagy az időtolvajok rafinált és kifinomult módszereinek leszünk-e kiszolgáltatottjai? Lassíts!

dr. Szabó Tamás

Pénzzé tett idő

Folytatás a 22. oldalról

Mi tehát a legalapvetőbb különbség a modernnek mondott társadalom és a régi rend között? Nálunk a legnagyobb jövedelemmel rendelkező emberek megtakarítják és beruházzák vagyonuk egy részét, ezért ha pénzüket jól fektetik be, egyre gazdagabbak lesznek. A régi rend vagyonosai viszont teljes jövedelmüket reprezentatív kiadásokra áldozták. A másik lényeges különbség a vagyonszerzésről való gondolkodás. Régen a legtisztéletreméltóbb gazdagság az öröklött, beleszületett tulajdon, a föld, és az ehhez kapcsolódó járadékjövdelem volt. A pénzkereső munka – amely modern társadalmunk egyik alappillére – igen alacsony presztízt vont maga után. Ennek a szemléletnek a megváltozása már jóval az ipari forradalom előtt tetten érhető volt, a társadalmi szerződést megkötő, XVIII. századi felvilágosult uralkodóknál. Ők egy hatékony, tőlük lassan függetlenedő államot építettek országukban, amelynek folyománya a modern gazdasági és jogi rendszer, a szekularizált oktatás, a művelődés- és egészségügy. A fentebb taglalt költséges és fényűző udvari élet, a ceremóniák az abszolutizmus meggyengülésével fokozatosan zsugorodni és „kispolgáriasodni” kezdett, ami összhangban volt az államháztartás takaréklángon történő égetésével. Gondolhatunk itt a „kalapos király”, II. József (†1790) sok reformintézkedésére, amely a nyilvános ceremónia radikális csökkentésével, valamint az udvari szertartási rend egyszerűsítésével vette kezdetét.

Zárszóként térjünk vissza Jézushoz, aki visszabilentti a Franklin által kizökkentett időt a pénz fogságából. A mester beszédei és magatartása arra tanít bennünket, hogy a pénz sokféle értelmű szimbólum lehet életünkben. Mindenekelőtt a pénz a hatalomnak és a hatalomtól való függésnek a jelképe s egyben eszköze is. Isten hatalma azonban nem kegyetlenkedő és kizsákmányoló hatalom, hanem fölemelő, szeretettel teli és jót akaró erő. Nekünk, akik Jézust követjük nem szabad úgy élnünk a pénzzel, mint a hatalom jelképével és eszközével. A farizeusok szemében az idegen, elnyomó hatalom személyes képviselője a római császár volt, ezért akarják próbára tenni a pénz használata ügyében Jézust. Ő azonban különbséget tud tenni a dolgok szimbolikus és valóságos jelentése közt. A császár nemcsak rosszat tett népei fölött uralkodván, hanem rengeteg jót is. Isten tervében a császári hatalom is szerepet kaphat, éppen a jócselekedetek által. Más szavakkal: a császár nem önmagáért van, hanem az emberekért. Az igazságosság törvénye pedig az, hogy mindenkinek megadjuk a magáét, ami jár neki.

Balla János Sch. P.

A MÁRIA RÁDIÓ ADÓHÁLÓZATA

Ajka	FM 93.2	Esztergom	FM 97.4	Mór	FM 92.9	Telkibánya	FM 100.6
Budapest	FM 88.8	Göd	FM 97.3	Pápa	FM 90.8	Törökbálint	FM 97.6
Cegléd	FM 88.3	Cyál	FM 98.9	Pécel	FM 91.7	Várpalota	FM 90.0
Celldömölk	FM 92.5	Keszthely	FM 93.4	Piliscsaba	FM 104.2	Veszprém	FM 95.1
Dabas	FM 97.5	Komárom	FM 88.3	Sárvár	FM 95.2	Zalaegerszeg	FM 102.5
Dömös	FM 104.9	Monor	FM 106.3	Szombathely	FM 88.4		(kábelén)